

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Centuriaskolan i
Västerås kommun med 021 Skol AB som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Centuriaskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Centuriaskolan i Västerås kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom det granskade området.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Centuriaskolan i Västerås kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel används för att skapa sammanhang och överblick i de ämnen och moment som eleverna läser. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att eleverna vill lära sig mer.

I intervjuer med lärare framkommer att de använder aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel, anpassade efter läroplanen för att planera och strukturera sin undervisning. Lärare uppger att läroboken ger en överblick av ämnets innehåll och hjälper eleverna att avgränsa vad de behöver lära sig. Lärare berättar att läroboken är till hjälp för att skapa struktur och sammanhang när de går igenom nya områden. Lärare berättar också att de förhåller sig kritiskt till läroboken och vid behov kompletterar läroboken i vissa delar. Genom att komplettera läroboken med material från andra lärverktyg kan de fördjupa elevernas kunskaper i områden där lärarna upplever att lärobokens innehåll behöver utvecklas. En lärare berättar till exempel hur hen valt att begränsa hur mycket eleverna ska läsa av biologibokens omfångsrika kapitel om Carl von Linné och istället har kompletterat lärobokens relativt korta stycke om bakterier. Detta för att skapa en förståelse hos eleverna inför undervisningen om hälsa och sjukdomar. En annan lärare berättar om hur hen i svenskundervisningen låtit eleverna läsa exempel på texter från olika litterära verk för att ge eleverna en djupare förståelse för de författare som nämns i läroboken.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att det finns en gemensam överenskommelse avseende att undervisningen ska baseras på läroböcker. Lärarna uppger i intervjun att eleverna alltid ska kunna följa undervisningen utifrån läroboken utan att vara beroende av en dator. Rektorn beskriver hur alla ämnen har en lärobok som ligger som bas för undervisningen, även om denna lärobok kompletteras med andra läroböcker, läromedel och lärverktyg för att anpassas efter enskilda elevers läsförmåga. Elever berättar i intervjun om hur de använder läroböckerna i sina studier inför prov. Genom att använda läroboken kan eleverna bilda sig en djupare förståelse för ämnet än den som framkommit av de egna anteckningarna eller utifrån lärarnas eventuella sammanfattningar. För att kunna nå högre betyg behöver eleverna läsa och ta till sig av innehållet i läroboken.

Av intervjun med rektorn framgår att lärarna arbetar med elevernas läsning generellt och har konstaterat det främst är pojkar som behöver förbättra sin läsförståelse. Rektorn berättar också att skolan arbetar med anpassning av läromedel utifrån läsförståelse men att anpassning av böcker utifrån kön bara skett inom skolans arbete med att väcka pojkars läslust. Vidare framgår av inkommen dokumentation från huvudmannen att några av kriterierna vid val av läromedel är att de ska vara fria från stereotypa och diskriminerande framställningar.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna har en samsyn kring att undervisningen utgår från läroboken och hur de genom genomgångar och instruktioner stöttar eleverna i att tillgodogöra sig kunskaper utifrån läroboken.

Av lärarintervjuerna framgår att lärarna har en tydlig strategi för att stärka elevernas läsförståelse. I denna strategi ingår att lärarna går igenom hur läroböckerna är uppbyggda och hur eleverna kan navigera i läroboken för att kunna tillgodogöra sig kunskap. Lärare berättar hur de olika läroböckerna är uppbyggda och var eleverna hittar till exempel begrepp och register. Vidare framgår att lärarna på olika sätt arbetar med att ge eleverna en förförståelse för ämnesområdet och området och säkerställer elevernas förståelse. Lärare berättar till exempel om hur de utifrån genomgången skapar förutsättning för eleverna att tillgodogöra sig kunskaperna i läroboken. Genom begreppsgenomgångar, färdiga begreppslistor, gemensam läsning av text, presentationer och eget antecknande förbereder lärarna eleverna så att de sedan kan själva använda läroboken för att besvara frågor och läsa på inför prov.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Lärare och rektorn uppger i intervju att elevernas läsförmåga kartläggs regelbundet och att specialpedagogen hjälper lärarna med alternativa läroböcker utifrån elevernas förutsättningar och behov. Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på

läroböcker och andra läromedel framkommer att skolan har flera olika uppsättningar av såväl läroböcker i olika ämnen, läroböcker att använda både för stöd alternativt för utmaningar. Lärare berättar i intervjun om hur de kan utmana eleverna på den nivå de befinner sig genom läroböcker och andra läromedel på olika nivåer. En lärare ger exempel på hur eleverna i engelska kan välja svårighetsgrad då de arbetar med läroboken och frågor kopplade till den. Lärarna och eleverna berättar att eleverna erbjuds inlästa läromedel. Elever berättar i intervju att de upplever att läroböckerna fungerar bra och ligger på rätt svårighetsnivå. Elever berättar även att de har tillgång till fördjupningsfrågor och extraböcker på olika nivåer.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, till exempel vid de dagliga passen där eleverna arbetar utifrån sin individuella planering, samt vid läxor och inför bedömningsuppgifter.

I intervju med lärare och elever framgår att eleverna har tillgång till varsitt exemplar av läroböcker i samtliga teoretiska ämnen. Av intervju med rektorn framgår att vissa elever har dubbla uppsättningar av samma lärobok för att säkerställa att läroboken både kan användas hemma och i skolan. Både lärare och rektor berättar om att lärarna arbetar tillsammans med elevernas vårdnadshavare och instruerar dem, i de fall som eleverna behöver extra stöttning i skolarbetet hemma. Eleverna berättar i intervju att de främst tar hem läroböckerna och läser på inför prov, och framhåller vikten av att läsa läroböckerna för att kunna nå högre betyg. Eleverna berättar även att lärarna går igenom de uppgifter som de delar ut och att instruktioner och sidhänvisningar även läggs upp på skolans lärplattform så att det är tydligt vad de ska göra. Elever berättar att de beroende på ämne får såväl checklistor genomgångar i form av bildspel på lärplattformen som komplement till de egna anteckningarna.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervjun med lärare framgår att rektorn, i samband med förvärvandet av skolan i början av läsåret 2025, uppmanat lärarna att inventera alla läroböcker för att säkerställa att de både var i bra skick och uppdaterade. Lärare berättar vidare att rektorn sedan godkänt beställningarna. Rektorn uppger i intervju att eleverna har god tillgång till läroböcker och andra läromedel utifrån behov. Rektorn berättar även att alla ämnen ska ha en uppsättning av läroböcker som fungerar som basböcker. Rektorn godkänner inköp efter samråd med lärarna för att ha en bild av vilka läroböcker som används. Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framkommer att det i de olika ämnesklassrummen finns gott om extra läroböcker. Rektorn berättar att dessa läroböcker kan lånas av elever under lektion om de glömt den egna läroboken.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Rektorn berättar i intervju att hen diskuterar läromedelsfrågor med lärarna både i grupp och enskilt. Varje vecka har lärarna konferenstid, som leds av rektorn, där lärarna bland annat diskuterar läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppger även att hen i samband med höstterminens start gav lärarna i uppdrag att gemensamt, inom de olika ämnena, diskutera vad som är bra och dåligt med olika läroböcker. Utifrån resultatet av diskussionerna har rektorn sedan beställt läroböcker i olika ämnen.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

I rektorsintervjun framkommer att rektorn leder ett medvetet arbete avseende lärobokens roll i undervisningen. Rektorn berättar att skolan har en lektionsstruktur som innebär att lektionen ska innehålla genomgång och

diskussion och att läroboken ska ha en central roll i undervisningen. Rektorn berättar även att tanken är att lärarna ska använda samma läromedelsserie som basläromedel i respektive ämne. Vidare berättar rektorn att det är viktigt att läroboken är anpassad utifrån elevernas behov och förutsättningar. Rektorn lyfter också att läroboken behöver fungera utifrån lärarnas planering för att begränsa lärarnas behov av att komplettera olika områden. I de fall som där ämneslärarna inte är eniga kring ett gemensamt läromedelsval har rektorn därför låtit lärarna beställa och använda olika läroböcker, för att de olika läroböckerna ska kunna utvärderas. Rektorn berättar även att de arbetar medvetet med att både utveckla elevers läsförmåga och att anpassa läroböcker utifrån densamma. Eleverna som genom skolans kartläggningar identifieras att ha behov av att utveckla sin läsförmåga erbjuds både tid vid skolans resurspass och anpassade läromedel i skolans olika ämnena.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.

I rektorsintervjun framkommer att skolan gör olika slags utvärderingar med koppling till tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår att rektorn får en löpande bild av hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen utifrån ämnesmöten, kvalitetsdialoger och den systematiska kvalitetsdialogen. Rektorn berättar i intervjun att hen även får en bild av hur arbetet med läroböcker fungerar utifrån sina lektionsbesök och genom samtal med eleverna. Rektorn uppger att hen funderat över varför lärarna har de läroböcker de har och att lärarna fick i uppdrag att utvärdera de läroböcker de har i början av läsåret. I samband med den utvärderingen fick lärarna inventera skick och antal, att de täcker kunskapsmålen och hur mycket de behöver komplettera med andra läroböcker och andra lärverktyg. Rektorn och lärarna berättar även att de kommer att utvärdera läroböckerna i slutet av läsåret inom ramen för den systematiska kvalitetsprocessen. Vidare berättar rektorn om hur lärarna i matematik under året får jämföra hur de olika läroböckerna fungerar i

undervisningen för att kunna göra ett välunderbyggt val av lärobok framöver.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

X Ewa Mölleryd

Beslutsfattare
Signerat av: Ewa Mölleryd

X Henrik Fredriksson

Föredragande
Signerat av: Henrik Öberg Fredriksson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Carl Bexell och Malin Hennius deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁴ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

² 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

³ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Centuriaskolan den 19 november 2025. Besöket genomfördes av utredarna Carl Bexell, Malin Hennius och Henrik Fredriksson.

Skolenheten är en fristående skola verksam i Västerås kommun med grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går 110 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	